

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. május 12.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

2022. május 12. 14:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga két részből áll.

I. rész – társadalomismeret és jelenismeret

II. rész – gazdasági és pénzügyi ismeretek

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész

Társadalomismeret és jelenismeret

1. Esszé

Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet! Az adott témáról 20-25 soros esszé formájában foglalja össze gondolatait! Fogalmazza meg saját véleményét, álláspontját, és érveljen mellette! Említsen egy-két tartalmat alátámasztó vagy illusztráló példát, esetet! Válaszában legalább kétféleképpen közelítse meg a témát! (Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

A) A konfliktusok jellemzői és a konfliktuskezelés

vagy

B) A fogyasztói társadalom kritikája

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
----------------	--

2. Elemzés

Az alábbiakban a gyermekelhagyás problémájáról olvashat. Elemezze 10-15 sorban a leírtakat a megadott kérdések alapján!

„Egy újszülöttet hagytak a békéscsabai kórház babamentő inkubátorában. Az állapota stabil, és egyelőre úgy fest, hogy egészséges, igaz, a szükséges vizsgálatok jelenleg is tartanak. A jelenlegi jogszabályi rendelkezések alapján lehetőség van arra, hogy a gyermekét nem vállaló szülő az éjjel-nappal igénybe vehető babamentő inkubátorban büntetlenül helyezze el újszülött gyermekét. Annak, aki belép a babamentő inkubátor helyiségébe, két perce van cselekedni. Ennyi idő áll rendelkezésére ahhoz, hogy anonim módon elhelyezhesse újszülött gyermekét, majd távozhasson anélkül, hogy felfedné kilétét.”

Forrás:

<https://www.beol.hu/kozelet/helyi-kozelet/egy-ujszolutt-kislanyt-hagytak-csabai-inkubatorban-1141047/>
(Szerkesztett változat)

- Milyen társadalmi okok játszhatnak/játszhattak közre az újszülött/gyermekelelhogyas jelenségében?
- Hogyan előzhető meg a gyermekelelhogyas?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 pont	
----------------	--

3. Forráselemzés

Az alábbi forrás és saját ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!

1989. november 26-án első ízben tartottak Magyarországon országos népszavazást. A ‘négyigenesnek’ elnevezett referendumon a köztársasági elnök megválasztásának időpontjáról és módjáról, a munkahelyi pártszervezetek megszüntetéséről, az MSZMP vagyonelszámoltatásáról, valamint a munkásórség felosztatásáról döntöttek a választópolgárok. (...) A referendumon a 7 824 775 választásra jogosult állampolgár 58,03 százaléka, azaz 4 541 077 állampolgár vett részt, a szavazás valamennyi kérdésben érvényes és eredményes volt.

Forrás:
<https://mult-kor.hu/igy-zajlott-az-első-országos-nepszavazas-magyarországon-20181126> (Szerkesztett változat)

a) Mit jelent az országos népszavazás?

.....

.....

b) Mikor (milyen esetben) érvényes egy népszavazás?

.....

.....

c) Mikor (milyen esetben) eredményes egy népszavazás?

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

d) Fogalmazza meg, hogy mi a különbség a közvetlen és a közvetett demokrácia meghatározása között! Példával is szemléltesse mindkettőt!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 pont	
---------------	--

4. Kiegészítés

A feladatban az Európai Parlament székhelyéről és munkahelyszíneiről olvashat. A forrás és saját ismeretei alapján egészítse ki az alábbi mondatokat a megfelelő helységnevekkel!

„1981. július 7. óta az Európai Parlament több állásfoglalást is elfogadott a székhelyére vonatkozóan, felhíva a tagállamok kormányait, hogy tegyenek eleget a szerződésekben vállalt abbéli kötelezettségüknek, hogy az intézményeknek egyetlen székhelyet határozzanak meg. Mivel a tagállamok hosszú időn át nem tettek lépéseket, a Parlament határozatokat hozott szervezeti felépítését és munkahelyszíneit illetően.

Az Európai Tanács 1992. december 11–12-i edinburghi ülésén a tagállamok kormányai megegyezésre jutottak az uniós intézmények székhelyeit illetően.”

Forrás:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/20/az-europai-parlament-szervezeti-felepites-es-mukodes>
(Szerkesztett változat)

- a) Az Európai Parlament székhelye .....-ban/ben van, ahol az évi 12 ülést, köztük az éves uniós költségvetésről szóló határozatot meghozó ülést is tartják.
- b) További plenáris ülésekre kerül sor .....-ban/-ben.
- c) A parlamenti bizottságok .....-ban/-ben üléseznek.

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Megfeleltetés

Határozza meg az alábbi idegen kifejezések magyar megfelelőjét!

a) operacionalizálás

.....
.....
.....

b) hungarikum

.....
.....
.....

c) multikultúra

.....
.....
.....

d) monopólium

.....
.....
.....

4 pont	
---------------	--

6. Kiválasztás

Az Alaptörvény három nemzeti ünnepet rögzít. Aláhúzással jelölje meg, melyik ez a három!

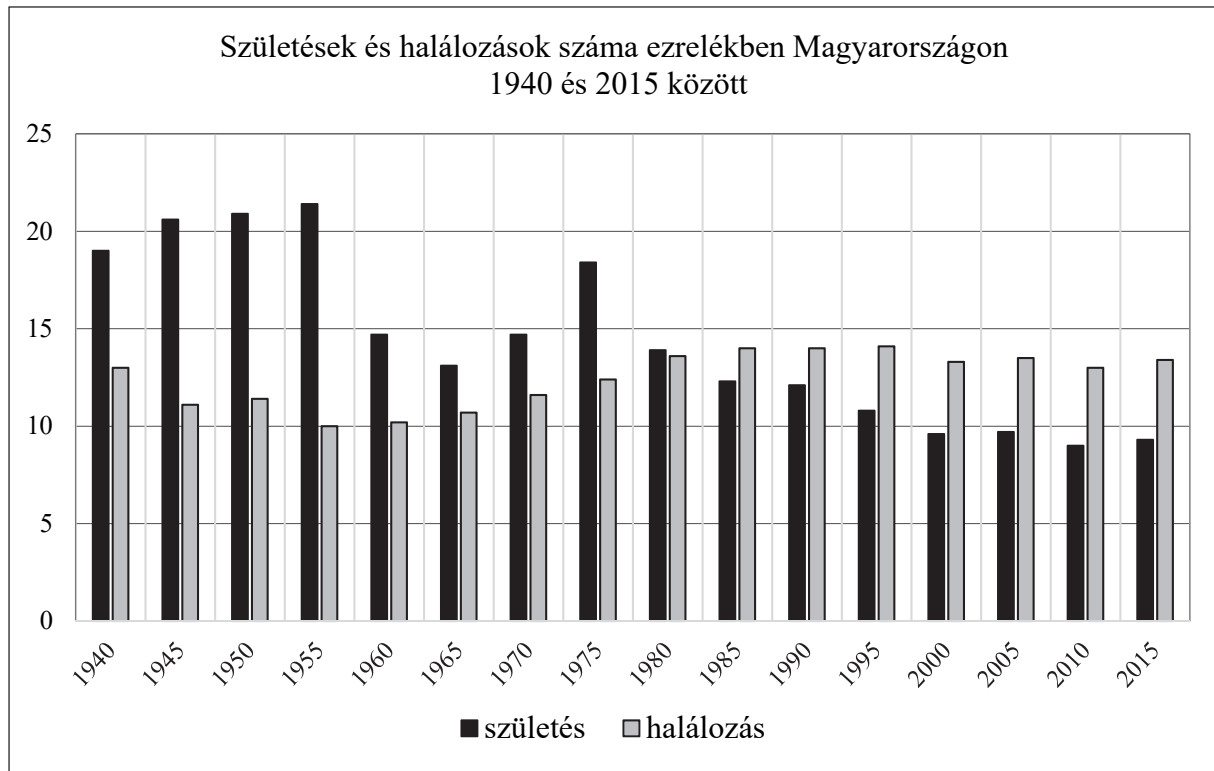
- február 25.   A kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja
- március 15.   Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc emléknapja
- április 16.   A holokauszt áldozatainak emléknapja
- május 1.   A munka ünnepe
- június 4.   A nemzeti összetartozás napja
- július 22.   A nándorfehérvári diadal emléknapja
- augusztus 20. Az államalapítás és az államalapító Szent István király emléknapja
- október 23.   Az 1956. évi forradalom és szabadságharc emléknapja

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Ábraelemzés

Tanulmányozza az alábbi grafikonot, és válaszoljon a kérdésekre!

Forrás:

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html (Szerkesztett változat)

a) Értelmezze a grafikon címében szereplő „ezrelékben” kifejezést!

.....

.....

.....

b) Mikor (melyik évben?) „keresztelte” egymást a születési és halálozási adatsor?

.....

c) A születések száma 1960-ban és 1965-ben az 1940-es évekhez viszonyítva jelentősen visszaesett. Milyen okra vezethető ez vissza?

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

d) Magyarázza meg, miért lett hirtelen magas az 1975-ös születési érték!

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

8. Érvelés

Az alábbi forrás és saját ismeretei alapján fogalmazzon meg legalább három-három helytálló érvet a segway, az elektromos roller, az elektromos gördeszka és egykerekű városi használata mellett és ellen!

„A szemünk előtt alakul át a világ nagyvárosainak, köztük Budapestnek a közlekedése, de nem biztos, hogy felfogjuk, és jól értelmezzük a változásokat. Bármikor, bárhol, bármi jöhet, és nekünk nem felháborodnunk, hanem figyelniük és alkalmazkodniuk kell. Ugyanakkor nem megkerülhető az átfogó szabályozás, amely a jelenleg besorolhatatlan státusú elektromos járgányokra is figyelemmel van – mondta el lapunk kérésére az egyik járműmegosztó vállalkozás vezetője.

Persze a villannyal hajtott egykori gyerekjátékok nem a főutakon, a hőmpölygő autófolyamok mellett-között kérnek maguknak helyet, hanem mindenhol máshol. Szabályosan vagy szabálytalanul – az effajta szabadosságnak már megágyazott a városi kerékpárosok évek óta tartó küzdelme –, minden használható felületet a birtokukba vesznek.”

Forrás:

<https://magyarnemzet.hu/gazdasag/rollerarmageddon-fenyegeti-a-nagyvarosokat-7352396/> (Szerkesztett változat)

Mellette:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ellene:

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont	
---------------	--

9. Hozzárendelés

Párosítsa össze a definíciókat a megfelelő fogalmakkal! Írja a fogalom betűjelét a meghatározás melletti négyzetbe!

- A. munkaerő
- B. teljesítménybér
- C. órabér

- a) Olyan pénzösszeg, amely a munkavállalót kizárólag a számára előre meghatározott munka elvégzése után illeti meg.
- b) A termelési tényezők egyike. Magában foglal minden olyan emberi képességet, amely a javak előállításában, feldolgozásában felhasználható.
- c) Olyan pénzösszeg, amelyet a munkáltató a munkával töltött idő ellenértékeként a munkavállalónak fizet.

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Gazdasági és pénzügyi ismeretek

1. Adatsorok értelmezése

A táblázat adatainak felhasználásával döntse el, hogy az alábbi állítások igazak (I) vagy hamisak (H)! A megfelelő betűt írja az állítások melletti négyzetbe!

A magyarországi elektronikus pénzforgalom fejlettségét jellemző mutatószámok alakulása uniós összehasonlításban

Mutató	Számítás	Magyarország							Európai Unió
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2017
Átutalások	Átutalások éves összege/GDP	13,6	13,5	14,2	14,5	16,0	16,1	15,5	17,7
Vásárlások elektronikus fizetése	Bankkártyás és egyéb elektronikusan fizetett vásárlások éves összege/éves lakossági fogyasztás	11,7%	12,8%	14,6%	17,2%	20,6%	24,2%	27,4%	36,5%
Közüzemi és egyéb szolgáltatások számláinak elektronikus fizetése	Csoportos beszedések és egyéb elektronikus számlafizetések becslült éves darabszáma/számlafizetések becslült éves darabszáma	23,5%	24,2%	25,4%	33,3%	39,2%	43,9%	47,8%	70,0% ¹

¹ Becslült értékek az EU-országok egy főre jutó csoportos beszedési adatai és jegybanki elemzések alapján.

Forrás:

<https://www.mnb.hu/letoltes/fizetesi-rendszer-jelentes-2019-hun-vegleges.pdf> (Szerkesztett változat)

- a) Magyarországon az átutalások GDP-hez viszonyított összege évről évre emelkedett.
- b) A nem elektronikusan történő közüzemi számlafizetések Magyarországon nagyobb mértékűek, mint az Európai Unióban átlagosan.
- c) Hazánkban a közüzemi díjak kiegyenlítésekor évről évre csökkent az elektronikus fizetések aránya.
- d) Az átutalások GDP-hez viszonyított éves összege Magyarországon elmarad az európai uniós átlagtól.
- e) 2013 és 2016 között a bankkártyás és egyéb elektronikusan fizetett vásárlások éves összege a lakosság éves fogyasztásához viszonyítva nem változott.

5 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Csoportosítás

Írja a felsorolt társadalombiztosítási és jóléti ellátások sorszámát a megfelelő cellába! A sorszámok csak egyszer használhatók fel!

Társadalombiztosításon alapuló ellátás	Nem társadalombiztosításon alapuló ellátás

1. kórházi ellátás

2. családi pótlék

3. gyermekgondozási díj

4. álláskeresési támogatás

5. táppénz

5 pont

3. Forráselemzés

A forrás alapján elemezze 8-10 sorban, hogy a fogyasztók mely termékcsoportokat és kiskereskedelmi egységeket részesítették előnyben 2018-ban Magyarországon! Válaszában térjen ki a fogyasztási tendenciák változására is!

18 000 boltban közel 2300 milliárd forintot hagytak ott a magyarok 2018-ban a hazai kiskereskedelemben, ami 7 százalékkal haladja meg a 2017-es összesített éves forgalom mértékét.

A mennyiségi eladás egy százalékkal emelkedett. A gyártók márkái viszik el az értékbeli forgalom mintegy háromnegyedét. A legnépszerűbb bolttípus a diszkont, derül ki a Nielsen* felméréséből, amely 90 kiskereskedelmi élelmiszer, és 80 háztartási, vegyiáru- és szépségápolási kategóriát monitorozott.

Pozitív mérleget zárt a hazai kiskereskedelem: 2018. január–december között élelmiszerekre 1800 milliárd forintot költöttünk, ami 7 százalékos értékbeli növekedés 2017-tel szemben.

Értékben gyakorlatilag változatlan a topkategóriák sorrendje: rajongunk a feldolgozott húsert, a sörért és a sajtért.

A legnagyobb mértékű forgalomnövekedéssel (+50% fölött) a növényi alapú joghurt jött fel, de a gin (+40%) sem szégyenkezhet.

Ha élelmiszer, akkor márkás. Az értékesített termékek több mint 70 százaléka gyártói márkás. A háztartási, vegyi áruk és testápolási termékek még ennél is nagyobb ütemben, 8 százalék fölött bővültek. Belőlük mintegy 450 milliárdnyi forgalmat realizált a hazai kiskereskedelem a tavalyi év során.

A forgalom mennyisége nem változott. Az értékbeli forgalomvezető a mosószer, közvetlenül mögötte következik a vécépapír és a textilöblítő. Emellett erőteljes növekedést mutatott pár kisebb kategória, például kozmetikai törülközők vagy arcmaszkok.

A magyarok négyötöde gyártói márkák után nyúl, a saját márkás termékek vásárlása az értékbeli forgalom 18 százalékát teszi ki.”

*AC Nielsen Piackutató Kft.

Forrás

<https://www.marketinginfo.hu/hirek/article.php?id=51978> (Szerkesztett változat)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

4. Esszé
10-15 soros esszé formájában határozza meg az adó fogalmát, majd nevezzen meg minél több hatályban lévő hazai adónemet és adó jellegű állami bevételt! Példákkal is szemléltesse!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret	pontszám	
	maximális	elért
1. feladat	15	
2. feladat	10	
3. feladat	7	
4. feladat	3	
5. feladat	4	
6. feladat	3	
7. feladat	4	
8. feladat	6	
9. feladat	3	
I. rész összesen	55	
II. rész		
Gazdasági és pénzügyi ismeretek	pontszám	
	maximális	elért
1. feladat	5	
2. feladat	5	
3. feladat	5	
4. feladat	5	
II. rész összesen	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75	

_____

dátum

_____

javító tanár

Feladatsor	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt

_____

dátum

_____

dátum

_____

javító tanár

_____

jegyző